

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas

Gynėjų g. 6, Vilnius

Kasatorius:

Grant Arthur Gochin

Gimimo data: 1963-11-02

Adresas: 10 900 Winnetka ave, Chatsworth, CA 91311

Jungtinės Amerikos Valstijos

Kasatoriaus atstovas:

Advokatas Rokas Rudzinskas

A. Mickevičiaus g. 14-2, LT-08119 Vilnius

tel.: 8 614 88303, el. paštas: rokas@rlaw.lt

Atsakovas:

BĮ Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras

Juridinio asmens kodas: 191428780

Adresas: Didžioji g. 17/1, Vilnius

KASACINIS SKUNDAS

Dėl Vilniaus miesto apylinkės teismo nutarties civilinėje byloje Nr. e2-21120-936/2020 ir
Vilniaus apygardos teismo nutarties civilinėje byloje Nr. e2S-1149-560/2020

Vilnius, 2020-08-07

Kasatorius kreipėsi į teismą su ieškiniu prašydamas atlyginti neturtinę žalą, kurią daro atsakovas. Kasatorius prašė pripažinti neteisėtomis atsakovo publikacijas istorinių tyrimų srityje neteisėtomis ir panaikinti istorinių pažymų viešąją prieigą atsakovo internetinėje svetainėje.

Kasatorius pateikė teisinius argumentus dėl istorinėse publikacijose esamo neteisėto genocido nusikaltimo sąvokos aiškinimo ir istorinius dokumentus liudijančius, kad atsakovo publikacijose skleidžiama informacija apie 1941-1943 m. Šiaulių apygardos viršininko pareigas ėjusį asmenį neatitinka tikrovės, perteiktas asmenybės portretas prieštarauja dokumentuotiems faktams, asmens veiksmų vertinimas prieštarauja 1945 m. Niurnbergo Tarptautinio karinio tribunolo nuostatams.

Kasatorius rėmėsi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika¹, apibrėžiančią kolaboranto ir genocido nusikaltimo sąvoką ir argumentuotai pagrindė, kad teikiamų dokumentuotų įrodymų visetas liudija, kad 1941-1943 m. eidamas Šiaulių apygardos viršininko pareigas asmuo sąmoningai dalyvavo administruojant - organizuojant žydų tautybės Lietuvos piliečių turto nusavinimą ir išžudimą.

Kasatorius nurodė, kad jo šeimos nariai Šiaulių apygardos gyventojai buvo nužudyti Papilėje ir Žagarės gete, todėl istorinės publikacijos ir atsakovo viešumoje skleidžiama dezinformacija žeidžia kasatorių, sukelia jam nemalonius išgyvenimus ir žemina jo orumą.

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-102/2013
Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-214-976/2016

1. Teismų argumentų santrauka

Vilniaus miesto apylinkės teismas 2020-06-08 nutartimi ieškinį atsisakė priimti. Nurodė, kad ieškinio argumentai tėra ieškovo nuomonė, kad atsakovo veiksmai nesukelia ieškovui teisiųjų padarinių, kad teismas nėra tinkamas forumas tokio pobūdžio ginčams, o bylos nagrinėjimas pagal pateiktą ieškinį būtų beprasmiškas.

Kasatorius nesutikdamas pateikė atskirąjį skundą, nurodė, kad nutartis yra be motyvų ir be teisinio pagrindimo. Teismo argumentai neparemti jokia autoritetu, priimti neįvertinus bylos dokumentų ir reikalavimo esmės.

Vilniaus apygardos teismas 2020-07-16 nutartimi atskirąjį skundą atmetė, nurodydamas, kad kasatorius nepagrindė kokia teisė buvo pažeista, tad ieškinys nėra susijęs su kasatoriaus teisiųjų gynimu ir nesukelia jam materialinių teisiųjų pasekmių, o „*suinteresuotumas yra abstraktus pobūdžio*“, kad ieškinio reikalavimas negali būti tenkinimas, kadangi įstatymas nenumato kitokio neturtinės žalos atlyginimo būdo - tik pinigais.

Kasatorius nesutikdamas su pirmos ir apeliacinės instancijos teismų nutarčių motyvais teikia šį kasacinį skundą, prašo nutartis panaikinti, išaiškinti kasatoriaus procesinį teisingumą, ir grąžinti ieškinio priėmimo klausimą svarstyti iš naujo.

2. Kasacinio skundo priėmimo pagrindai

Kasacinio skundo išnagrinėjimas ir nutarties priėmimas yra svarbus vieningos teismų praktikos formavimui ir teismo doktrinos dėl CPK 5 str. 1 d. ir CPK 137 str. 2 d. taikymui. Teismai nukrypo nuo suformuotos praktikos ir netinkamai aiškino teisinio suinteresuotumo ir materialinių pasekmių nebuvimo doktriną.

Kasacinio skundo priėmimas ir išnagrinėjimas yra svarbus siekiant išaiškinti Konstitucijos 30 str. 2 d. viršenybę prieš CK 6.250 str. ir jos tiesioginį taikymą atlyginant moralinę žalą ne pinigais, o įpareigojant atlikti veiksmus.

CPK 5 str. 1 d., CPK 137 str. 2 d. ir Konstitucijos 30 str. 2 d. netinkamas taikymas turėjo esminės reikšmės neteisėtų nutarčių priėmimui ir užkerta kelią Kasatoriui kreiptis teisminės gynybos.

3. Kasacinio skundo teisiniai argumentai

Žemesnės instancijos teismai nurodė, kad kasatoriaus reikalavimas nėra susijęs su subjektyviųjų teisiųjų gynimu, todėl nėra nagrinėtinas teisme civilinio proceso tvarka. Kasatoriaus nuomone teismai netinkamai taikė CPK 5 str. 1 d. Vilniaus apygardos teismas netinkamai aiškino Lietuvos Aukščiausiojo Teismo doktriną² dėl teisinio suinteresuotumo (*status quo*) ginant pažeistas teises civiliniame teisme.

Pagal Teismo doktriną, asmuo, neturintis įgalinimo pagal pavedimą arba įstatymą, negali ginti pažeistos teisės ar siekti įgyvendinti kitam asmeniui priklausančią teisę. T.y. neturi teisingumo, neturi teisės, todėl negali jos ginti. Skundžiamose nutartyse žemesniųjų instancijų teismai CPK 5 str. 1 d.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009-06-08 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-252.2009

nuostata vadovavosi aiškindami, kad kasatorius turi teisę (teisnumą), tačiau jo teisė nebus ginama, kadangi ieškinio reikalavimo patenkinimas, jam nesukurs jokių apčiuopiamų (materialių) teisinių padarinių. Toks procesinės normos aiškinimas ir taikymas, atsisakant priimti kasatoriaus ieškinį iškreipia Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimus sąvokų kas yra laikomas suinteresuotu asmeniu CPK 5 str. 1 d. ir kas yra materialios teisinės pasekmės CPK 137 str. 2 d. prasme (nuoroda 1). To pasekoje teismai neteisėtai atsisakė priimti ieškinį, kadangi proceso normas taikė nepagrįstai.

Kasatorius ieškinyje nurodė, kad jis yra suinteresuotas pašalinti atsakovo publikacijas, kadangi jose yra pateikiama tikrovės neatitinkanti informacija apie asmenį, administravusį Šiaulių apygardos žydus ir 6 savaites veikusį Žagarės getą, kuriame žuvo kasatoriaus šeimos nariai. Ši informacija yra susijusi su kasatoriumi, kadangi informacija neigia faktus istoriniuose dokumentuose, liudijančiuose Šiaulių apygardos viršininko aktyvius veiksmus prieš apygardoje gyvenusius žydus, o tuo pačiu asmeniškai kasatoriaus šeimos narius. Publikacijos iškraipo tikrovę apie įvykius ir asmenis susijusius su kasatoriaus šeimos narių žūtimi, tuo pažeidžia kasatoriaus teisę į privataus gyvenimo neliečiamumą ir netrikdymą, ir sukuria žalą, kurią kasatorius prašo panaikinti.

Antrą, glaudžiai susijusį atsisakymo pagrindą teismai nurodo CPK 137 str. 2 d., teigdami, kad kasatoriaus reikalavimo patenkinimas nesukurs jam jokių materialinių pasekmių. Vilniaus apygardos teismas cituodamas nutartį, netinkamai aiškino Lietuvos Aukščiausiojo Teismo doktriną 2013-09-25 nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-453/2013. Šioje nutartyje Teismas konstatavo, kad *sąvarankišku* teismo nagrinėjimo dalyku negali būti teisės nesaugomas gėris, įstatyme neįrašyta subjekcinė teisė. Kadangi tokios savarankiškos teisės nėra - ji neginama teisme, o teisminis nagrinėjimas nesukuria materialinių teisinių padarinių.

Nagrinėjamoje byloje CPK 137 str. 2 d. materialinių pasekmių doktriną teismai aiškino iškreiptai. Materialinių pasekmių nebuvimą siejo ne su subjekcinės teisės egzistavimu (kuri pažeista), o su numatomomis pasekmėmis - satisfakcija kurią kasatorius patirs ar nepatirs ieškinio patenkinimo atveju. Netinkamai aiškindami Teismo praktiką, žemesnės instancijos teismai nepagrįstai taikė CPK 137 str. 2 d.

Apeliacinis teismas nurodė, kad kasatoriaus ieškinys nėra susijęs su jo subjekcinių teisių gynimu, tačiau motyvų nepateikė. Teismai taip pat nemotyvavo argumento, kad panaikinus publikacijų viešą prieigą kasatorius nepatirs jokių materialinių teisinių pasekmių. Teismai nevertino, aplinkybės, kad vieša publikacijų sklaida skaudina ir žeidžia kasatorių, o ieškiniu yra prašoma šias publikacijas pašalinti, t.y. nutraukti veiksmus sukeliančius kasatoriui moralinę žalą. Teisė į moralinės žalos atlyginimą yra grindžiama Konstitucijos 22 str. ir 30 str., CK 6.250 str., o reikalavimas įvykdymas yra betarpiškai susijęs su neigiamų išgyvenimų (pasekmių) sumažinimu ir pašalinimu.

Publikacijos yra neigimas fakto, kad Šiaulių apygardos viršininkas 1941 m. prisidėjo prie kasatoriaus artimųjų mirties. Konstitucijos 22 str. garantuoja asmeniui teisę į integralumą ir neiškraipymą faktų susijusių su jo ar jo šeimos narių gyvenimu. Konstitucijos 30 str. garantuoja pažeistų teisių gynybą ir žalos atlyginimą - pašalinimą. Visuomenės informavimo įstatymas draudžia skleisti dezinformaciją.

Žemesnių instancijų teismai, atsisakydami priimti ieškinį CPK 137 str. 2 d. pagrindu ir konstatuodami, kad kasatorius nepatirs jokių teisinių padarinių ir, kad ieškiniu jis negina savo subjekcinių teisių, priėmė neteisėtą ir nepagrįstą nutartį, kadangi netinkamai taikė CPK 137 str. 2 d. ir nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos taikymo praktikos.

Žemesnių instancijų teismai nutartyse konstatavo, kad pagal kasatoriaus pateiktą reikalavimą žalos atlyginimas yra neįmanomas, kadangi CK 6.250 str. numato moralinės žalos atlyginimą įvertintą pinigais. Apeliacinis teismas neatsižvelgė ir nesivadovavo skunde nurodyta Teismo praktika, dėl Konstitucijos 30 str. 2 d. viršenybės ir absoliutaus žalos atlyginimo teisės garantavimo (net jei tai tiesiogiai nenumatyta įstatyme). Pažymėtina, kad kasatorius reikalauja įpareigoti atsakovą atlikti veikmus (pašalinti publikacijas), tai nėra reikalavimas pinigais, tačiau toks reikalavimas yra tenkinamas žalos atlyginimo bylose kartu su pinigine kompensacija, nors pats įpareigojimo atlikti veiksmus institutas civiliniame kodekse nėra įtvirtintas kaip atskira žalos pašalinimo forma. Šis institutas kildinamas iš prievolių susijusių deliktine atsakomybe ir Konstitucijos 30 str. garantuojama teise į visišką žalos atlyginimą. Teismai nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos³ ir nepagrįstai konstatavo, kad kasatoriaus reikalavimo tenkinimas nėra galimas.

Išdėstyti pažeidimai yra esminiai, jų pašalinimas yra svarbus vieningos teismų praktikos formavimui. Atsižvelgiant į išdėstytą ir vadovaujantis CPK 5 str 1 d., 137 str 2 d., 111-115 str., 346-347 str., 359 str 1 d. 5 p. **gerb. Teismo prašome:**

- **Panaikinti Vilniaus apylinkės teismo nutartį 2020-06-08 civilinėje byloje Nr. e2-21120-936/2020 ir Vilniaus apygardos teismo 2020-07-16 nutartį civilinėje byloje Nr. e2S-1149-560/2020 ir ieškinio priėmimo klausimą grąžinti pirmos instancijos teismui nagrinėti iš naujo.**

Byloje ieškovą atstovauja advokatas Rokas Rudzinskas. Sutinkame procesinius dokumentus gauti elektroninėmis ryšio priemonėmis.

Pagarbiai

Grant Arthur Gochin atstovas
Advokatas Rokas Rudzinskas

PRIDEDAMA:

1. Atstovavimo sutarties nuorašas;
2. Vilniaus apylinkės teismo nutartis civilinėje byloje Nr. e2-21120-936/2020;
3. Vilniaus apygardos teismo nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-1149-560/2020.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išplėstinės kolegijos 2011 m. vasario 28 d. nutarimas civilinėje byloje Nr. 3K-7-70/2011